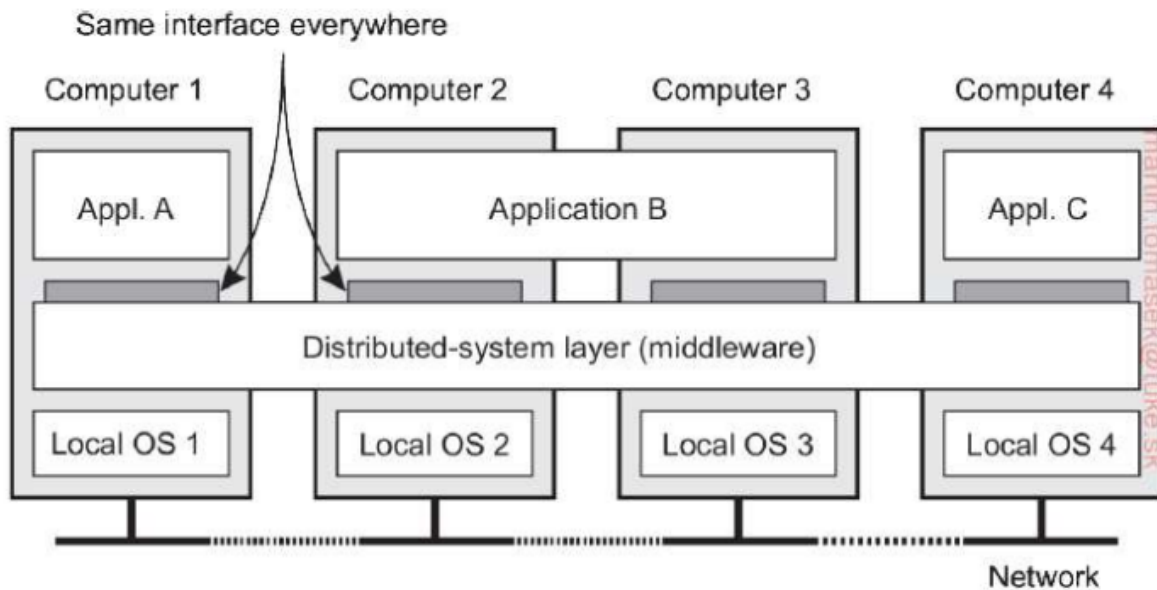

1 Čo je to middleware, aká je jeho úloha, na čo slúži v distribuovanom systéme?

- **Middleware** je samostatná softvérová vrstva, ktorá je logicky umiestnená medzi aplikáciami a lokálnymi operačnými systémami jednotlivých počítačov v sieti

- V distribuovanom systéme slúži ako spoločné rozhranie, ktoré je rovnaké pre všetky stroje a komponenty, čím uľahčuje vývoj komplexných aplikácií
- **Kľúčové aspekty a využitie v distribuovanom systéme:**

1. **Dosiahnutie transparentnosti distribúcie:**

- skryť fakt, že procesy a zdroje sú fyzicky rozdelené na viacerých počítačoch
- **middleware** maskuje rozdiely v hardvéri a operačných systémoch
- pre koncového používateľa a aplikáciu sa vďaka middlewareu javí distribuovaný systém ako jeden koherentný celok

2. **Manažment zdrojov a komunikácia:**

- v distribuovanom systéme plní podobnú úlohu, akú má operačný systém v rámci jedného počítača (pôsobí ako manažér zdrojov)
- **Komunikácia medzi aplikáciami** - poskytuje mechanizmy na výmenu dát medzi procesmi, ktoré by inak museli komunikovať na nízkej úrovni transportnej vrstvy, typickým príkladom je **RPC (Remote Procedure Call)**, ktorý umožňuje volať procedúry na vzdialených strojoch, akoby boli lokálne
- **Zdieľanie zdrojov** - umožňuje aplikáciám efektívne zdieľať a nasadzovať zdroje v sieťovom prostredí

3. **Poskytovanie spoločných služieb:**

- implementuje služby, ktoré sú užitočné pre široké spektrum aplikácií, čím predchádza tomu, aby ich vývojári museli programovať opakovane

- **Bezpečnostné služby** - napríklad **autentifikácia** (overenie identity) a **autorizácia** (kontrola prístupových práv)
- **Transakčné spracovanie** - koordinácia distribuovaných transakcií pomocou TP monitorov, ktoré zabezpečujú vlastnosti ACID (**A**tomicity (atomicnosť), **C**onsistency (konzistencia), **I**solation (izolácia), **D**urability (trvanlivosť))
- **Odolnosť voči chybám** - maskovanie zlyhaní a mechanizmy na zotavenie z porúch
- **Adresárové služby** - napríklad vyhľadávanie sieťových adries podľa mena (DNS)

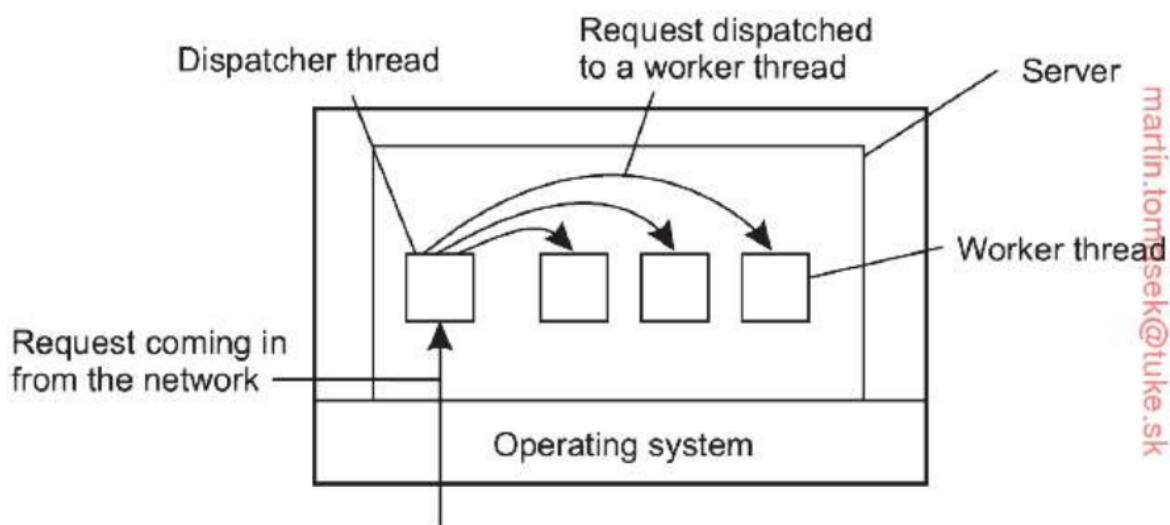
4. Adaptabilita a organizácia:

- **Integrácia podnikových aplikácií (Enterprise Application Integration - EAI)** - umožňuje prepojiť existujúce (legacy) systémy, ktoré by inak neboli schopné spolupráce, často pomocou tzv. správcov správ (message brokers), ktorí transformujú dáta do formátu zrozumiteľného pre cieľovú aplikáciu

5. Integrácia systémov (EAI):

- aby bol middleware otvorený a prispôsobiteľný potrebám aplikácií, využíva rôzne návrhové vzory
- **Wrappery (obaly)** - špeciálne komponenty, ktoré riešia nekompatibilitu rozhraní starších aplikácií
- **Interceptory (zachytávače)** - softvérové konštrukty, ktoré umožňujú prerušiť bežný tok riadenia a spustiť špecifický kód aplikácie, čím sa middleware prispôbuje potrebám aplikácie

2 Načrtnite návrh viacvláknového servera, ktorý podporuje viacero aplikačných protokolov používajúci sockets ako rozhranie transportnej vrstvy nad operačným systémom

- Pre dosiahnutie paralelizmu a efektívneho spracovania požiadaviek je kľúčové použiť viacvláknový model, konkrétne organizáciu typu **Dispatcher/Worker**
  - **Dispatcher thread** - vlákno zodpovedné za čítanie prichádzajúcich požiadaviek zo siete, v prípade podpory viacerých protokolov dispečer monitoruje viacero sieťových rozhraní súčasne
  - **Worker threads** - po prijatí požiadavky dispečer vyberie voľné pracovné vlákno, ktorému prácu odovzdá, vlákna vykonávajú samotnú aplikačnú logiku
- **Podpora viacerých aplikačných protokolov:**
  - Server musí byť schopný rozlišovať medzi rôznymi protokolmi (napr. HTTP, SMTP, FTP), ktoré sa nachádzajú v aplikačnej vrstve
  - **Koncové body (End points/Ports)** - každý aplikačný protokol je zvyčajne priradený ku konkrétnemu portu (koncovému bodu) nad transportnou vrstvou
  - **Rozhranie transportnej vrstvy** - aplikačné protokoly komunikujú s transportnou vrstvou (TCP/UDP) cez sockety

3 Ako spraviť aby server ktorý má viac vlákien akceptoval správy z rôznych protokolov?

- Na to, aby server s viacerými vláknami dokázal akceptovať správy z rôznych protokolov, sa v distribuovaných systémoch využívajú kombinácie nasledujúcich prístupov:
  1. **Využitie superservera a viacerých koncových bodov:**
    - efektívnym riešením je využitie tzv. superservera, ktorý namiesto udržiavania mnohých pasívnych procesov pre každú službu počúva na viacerých koncových bodoch (portoch) súčasne
    - každý port je priradený inej službe alebo protokolu (napr. port 21 pre FTP, port 80 pre HTTP)
    - keď príde požiadavka na konkrétny port, superserver vytvorí (v rozdvojenom procese alebo vlákne) inštanciu špecifického servera určeného pre daný protokol, ktorý požiadavku spracuje
  2. **Model Dispatcher/Worker:**
    - v rámci viacvláknovej architektúry servera figuruje vlákno odosielateľa (dispatcher thread), ktorého úlohou je čítať prichádzajúce požiadavky zo siete
    - dispatcher následne vyberie a prideli prácu príslušnému pracovnému vláknu (worker thread)
    - ak je server navrhnutý na podporu viacerých protokolov, dispatcher môže prijímať správy z rôznych komunikačných kanálov a delegovať ich na vlákna, ktoré ovládajú logiku konkrétného protokolu
  3. **Implementácia sprostredkovateľa správ (Message Broker):**
    - ak aplikácie používajú odlišné formálne protokoly a formáty správ, do architektúry sa vkladá message broker

- funguje ako brána na aplikačnej úrovni, ktorá konvertuje a preformátuje prichádzajúce správy tak, aby boli zrozumiteľné pre cieľovú aplikáciu servera
- broker tak umožňuje serveru nepriamo prijímať správy z protokolov, ktoré sám natívne nepodporuje

4. Využitie wrapperov:

- **Wrapper** je špeciálny komponent, ktorý poskytuje akceptovateľné rozhranie pre server a rieši problém nekompatibility medzi rozhraniami klienta a servera
- jeden server môže obsahovať viacero wrapperov súčasne, pričom každý z nich môže podporovať iné pravidlá (activation policies) a protokoly pre prístup k objektom

5. Využitie interceptorov:

- Middleware môže byť prispôbený potrebám konkrétnych aplikácií a protokolov pomocou interceptorov (zachytávačov)
- Interceptor je softvérový konštrukt, ktorý preruší bežný tok riadenia a umožní spustiť špecifický kód na spracovanie požiadavky na rôznych úrovniach (napr. na úrovni správy alebo požiadavky), čo uľahčuje obsluhu viacerých komunikačných štandardov

4 Predpokladajme, že v sieťovom podsystéme môžete používať iba blokujúce operácie priebežnej synchrónnej komunikácie. Popíšte ako by ste pomocou týchto synchrónnych operácií implementovali nové neblokujúce operácie priebežnej asynchrónnej komunikácie?

• Využitie viacvláknového spracovania (Multithreading):

- Najčastejším spôsobom, ako skryť latenciu blokujúcich volaní, je použitie viacerých vlákien v rámci jedného procesu
- **Princíp** - hlavné vlákno aplikácie, ktoré potrebuje odoslať správu, nevykoná blokujúce volanie priamo, namiesto toho vytvorí nové pracovné vlákno (alebo priradí úlohu vláknu z fondu vlákien), ktoré vykoná blokujúcu synchrónnu operáciu
- **Výsledok** - zatiaľ čo je pracovné vlákno zablokované a čaká na dokončenie prenosu alebo potvrdenie od príjemcu, hlavné vlákno môže okamžite pokračovať v inej činnosti
- **Spracovanie výsledku** - keď blokujúca operácia v pracovnom vlákne skončí, aplikácia môže byť informovaná prostredníctvom spätného volania (callback) alebo upcallu, čím sa signalizuje výskyt udalosti (napr. doručenie odpovede)

• Implementácia vyrovnávacej pamäte v rámci middlewaru:

- Neblokujúca komunikácia sa dá dosiahnuť vložением vrstvy middlewaru, ktorá poskytuje dočasné úložisko (storage facility/buffer)
- **Princíp** - odosielaajúca aplikácia odovzdá správu middlewaru, pre aplikáciu sa táto operácia javí ako okamžitá (neblokujúca), pretože middleware správu

ihneď uloží do svojej lokálnej fronty

- **Mechanizmus na pozadí** - middleware následne na pozadí použije blokujúce synchrónne operácie na skutočný prenos správy k príjemcovi

- **Asynchrónne RPC s okamžitým potvrdením (ACK):**

- Tento prístup mení sémantiku synchrónneho volania na úrovni protokolu, aby sa dosiahol asynchrónny efekt
- **Princíp** - synchrónna operácia je navrhnutá tak, že odosielateľ je blokován iba dovtedy, kým nedostane okamžité potvrdenie (acknowledgement) od servera alebo middleware, že požiadavka bola prijatá
- **Výsledok** - hoci je volanie technicky blokujúce, blokovanie trvá len minimálny čas potrebný na prenos správy a prijatie ACK, nie na samotné spracovanie úlohy na strane servera, po prijatí ACK odosielateľ pokračuje a výsledok spracovania mu môže byť doručený neskôr (napr. v rámci odloženého synchrónneho RPC)

- **Model konečného automatu:**

- **Princíp** - proces nečaká v blokovanom stave, ale zakaždým, keď potrebuje vykonať operáciu, ktorá by inak blokovala, zaznamená si svoj aktuálny stav a vráti riadenie plánovaču
- **Reakcia na udalosti** - aplikácia je štruktúrovaná tak, že reaguje na prichádzajúce udalosti (napr. „sieť je pripravená na zápis“), čím simuluje paralelizmus aj pri použití blokujúcich systémových volaní

5 Predpokladajme, že by ste mohli použiť iba neblokujúce asynchrónne komunikačné operácie na posielanie a prijímanie správ. Ako by ste implementovali operácie blokujúcej synchrónnej komunikácie pomocou týchto asynchrónnych operácií?

- **Implementácia pomocou dopytovania (Polling):**

- Najjednoduchším spôsobom, ako simulovať blokovanie pomocou neblokujúcich operácií, je použitie cyklu dopytovania (busy-waiting)
- **Blokujúce prijímanie (Blocking Receive)** - aplikácia v cykle opakovane volá neblokujúcu operáciu prijímania, ktorá okamžite vráti informáciu, či správa prišla alebo nie, cyklus beží dovtedy, kým neblokujúca operácia skutočne nevráti prijatú správu
- **Blokujúce odosielanie (Blocking Send)** - odosielateľ použije asynchrónne odoslanie a následne vstúpi do cyklu, v ktorom čaká na príchod asynchrónnej potvrdzujúcej správy (ACK) od príjemcu alebo middleware-u, tým sa simuluje stav, v ktorom proces nemôže pokračovať, kým nemá istotu o doručení

- **Použitie stavového automatu (Finite State Machine):**

- **Princíp** - v momente, kedy je potrebné vykonať „blokujúcu“ operáciu, proces si uloží svoj aktuálny stav a spustí neblokujúce odoslanie/prijímanie, proces sa následne prepne do stavu „čakanie“
- **Výsledok** - až po prijatí udalosti o dokončení operácie (napr. cez asynchrónny callback alebo príchod správy) sa proces vráti k pôvodnej úlohe a pokračuje z bodu, kde skončil

- **Využitie viacvláknového spracovania (Multithreading):**

- Viacvláknovosť umožňuje skryť asynchrónnu povahu komunikácie pred zvyškom aplikácie
- **Princíp** - vytvorí sa samostatné vlákno, ktoré vykoná asynchrónne volanie a následne sa „zablokuje“ (napr. čakaním na synchronizačnú premennú – mutex alebo semafor), kým operácia neskončí
- **Výsledok** - z pohľadu hlavného programu sa toto volanie javí ako blokujúce, hoci na nižšej úrovni sa stále využívajú asynchrónne operácie

- **Explicitné potvrdzovanie (Acknowledgment):**

- Pre dosiahnutie synchrónneho správania v asynchrónnom modeli je nevyhnutné zaviesť **protokol potvrdzovania**
- **Synchronizácia pri odoslaní** - odosielateľ je blokovaný (pomocou vyššie uvedených metód), kým asynchrónne neprijme správu od middleware-u, že ten prevzal zodpovednosť za prenos
- **Synchronizácia po spracovaní** - ide o princíp Remote Procedure Call (RPC), kde klient pošle asynchrónnu požiadavku a „blokuje sa“ až do momentu, kedy mu server asynchrónne pošle odpoveď s výsledkom

6 Nech klient volá asynchrónnym RPC server a súčasne čaká, kým server nevráti odpoveď pomocou iného asynchrónneho RPC volania. Vysvetlite, či je tento prístup rovnaký ako nechať klienta volať normálne RPC. Čo by sa stalo, ak nahradíme asynchrónne RPC volania jednosmernými (one-way) RPC volaniami?

- Tento prístup nie je rovnaký ako volanie normálneho (synchrónneho) RPC

- Porovnanie s normálnym RPC:

- Hoci sa v oboch prípadoch klientska aplikácia nakoniec dozvie výsledok, mechanizmus a sémantika správania sú odlišné
- **Jednosmerné RPC** - vo svojej podstate synchrónne, keď klient zavolá vzdialenú procedúru, jeho proces je pozastavený (blokovaný) a čaká, kým server nevykoná prácu a nevráti odpoveď, programátor vníma volanie ako lokálne a celá komunikácia je pre neho transparentná
- **Kombinácia asynchrónnych RPC** - tento prístup sa označuje ako odložené synchrónne RPC (deferred synchronous RPC), pri prvom asynchrónnom volaní server pošle klientovi okamžite iba potvrdenie (ACK) o prijatí požiadavky, po ktorom klient pokračuje v činnosti (nie je blokovaný vykonávaním procedúry na serveri), samotný výsledok doručí server neskôr prostredníctvom spätného volania (callback), čo je v podstate ďalšie asynchrónne RPC volanie smerom ku klientovi

- **Nahradenie jednosmernými (one-way) RPC volaniami:**

- Ak by sme asynchrónne volania nahradili jednosmernými RPC, správanie systému by sa zmenilo nasledovne:
- **Absencia potvrdenia (ACK)** - pri asynchrónnom RPC klient čaká aspoň na ACK od servera, že požiadavka dorazila, pri one-way RPC klient odošle správu

a pokračuje okamžite bez akéhokoľvek čakania na potvrdenie zo strany servera

- **Strata spoľahlivosti** - pri jednosmernom RPC volaní nie je zaručená spoľahlivosť doručenia, klient nemá žiadnu vedomosť o tom, či server jeho požiadavku vôbec prijal alebo či ju spracoval
- **Škálovateľnosť** - jednosmerné RPC oslabujú väzbu medzi klientom a serverom, čo vedie k lepšej škálovateľnosti, a preto sú typické pre prostredia ako cloud computing
- **Doručenie výsledku** - ak by aj server poslal výsledok späť pomocou one-way RPC, klient by opäť nemal ako potvrdiť jeho prijatie. Celá komunikácia by sa tak podobala skôr na čistú výmenu správ (messaging) než na tradičné volanie procedúr

7 Je striktne nutné potvrdiť prijatie každej správy, aby sme dosiahli plne usporiadaný multicast pomocou Lamportových časových značiek? Odpoveď zdôvodnite

- **Áno, je to striktne nutné**
- **Odôvodnenie:**
  - **Mechanizmus zoradenia** - pri plne usporiadanom multicaste (total-ordered multicasting) si každý proces udržiava lokálny front správ, ktoré sú zoradené podľa ich časových značiek (timestampov)
  - **Podmienka doručenia aplikácii** - správa, ktorá príde do systému, nemôže byť aplikácii doručená okamžite, správa sa doručí aplikácii až vtedy, keď sú splnené dve podmienky:
    1. správa sa nachádza na čele lokálneho frontu
    2. prijatie tejto správy bolo potvrdené každým ďalším procesom v skupine
  - **Úloha potvrdení (ACK)** - keď proces prijme správu, multicastuje potvrdenie (acknowledgment) všetkým ostatným členom skupiny, Lamportov algoritmus zabezpečuje, že časová značka tohto potvrdenia je vždy vyššia ako časová značka pôvodnej prijatej správy
  - **Zaručenie poradia** - prijatie potvrdení od všetkých ostatných procesov je nevyhnutné preto, aby mal daný proces istotu, že do systému už nepríde žiadna iná správa s nižšou časovou značkou, ktorá by v poradí musela predbehnúť správu na čele frontu
  - **Dosiahnutie konzistencie** - až po získaní všetkých potvrdení je zaručené, že všetky procesy majú identickú kópiu lokálneho frontu a doručia správy v presne rovnakom poradí, čím sa dosiahne plné usporiadanie (total order)

8 Vysvetlite prečo úplne usporiadaný multicast používajúci Lamportové logické hodiny nie je dobre škálovateľný?

- **Úplne usporiadaný multicast (total-ordered multicast) využívajúci Lamportové logické hodiny** nie je dobre škálovateľný predovšetkým kvôli vysokej komunikačnej réžii a potrebe globálnej synchronizácie všetkých zúčastnených procesov
- **Hlavné dôvody nízkej škálovateľnosti sú:**

- **Nadmerné množstvo správ** - pri tomto algoritme musí každý proces, ktorý prijme multicastovú správu, odoslať potvrdenie (acknowledgment) všetkým ostatným procesom v skupine, čo pri zvyšujúcom sa počte uzlov rýchlo zahltí sieť
- **Čakanie na potvrdenia (Synchronizačné úzke hrdlo)** - správa je doručená aplikácii až vtedy, keď sa nachádza na čele lokálneho frontu a zároveň bola potvrdená každým jedným procesom v skupine, to znamená, že rýchlosť doručovania správ v celom systéme je limitovaná najpomalším článkom alebo procesom s najväčšou latenciou
- **Citlivosť na zlyhanie (N bodov zlyhania)** - ak hoci len jeden proces v skupine zlyhá alebo prestane odpovedať, systém nemôže prijať jeho potvrdenie, keďže správy na čele frontu čakajú na potvrdenie od všetkých, zlyhanie jedného uzla môže zablokovat doručovanie všetkých nasledujúcich správ v celom distribuovanom systéme
- **Nákladnosť globálneho usporiadania** - garantovanie jednotného poradia všetkých operácií všade v systéme je vo svojej podstate nákladná operácia, ktorá prirodzene znižuje výkon a škálovateľnosť

9 Vysvetlite koncept Lamportových logických hodín a jeho využitie v úplne usporiadanom skupinovom vysielaní. Vysvetlite ako umožňujú vektorové hodiny zachytiť kauzalitu medzi vysielanými správami

• **Koncept Lamportových logických hodín:**

- Lamportove logické hodiny nie sú v skutočnosti „hodinami“ v zmysle merania fyzického času, ale predstavujú monotónne rastúce počítadlá, ktoré slúžia na usporiadanie udalostí v distribuovanom systéme
- Základom je relácia „stalo sa pred“ (happened-before), označená ako $a \rightarrow b$, čo znamená, že všetky procesy sa zhodnú na tom, že udalosť a nastala skôr ako udalosť b
- Táto relácia je tranzitívna (ak $a \rightarrow b$ a $b \rightarrow c$, potom $a \rightarrow c$) a platí, že odoslanie správy vždy predchádza jej prijatiu

– **Lamportov algoritmus funguje nasledovne:**

1. Pred vykonaním akejkoľvek udalosti (operácie) proces P_i inkrementuje svoje lokálne počítadlo: $C_i \leftarrow C_i + 1$
2. Pri odosielaní správy m jej proces priradí časovú pečiatku rovnú aktuálnej hodnote svojho počítadla: $ts(m) = C_i$
3. Pri prijatí správy m proces P_j upraví svoje počítadlo podľa vzorca: $C_j = \max(C_j, ts(m))$, následne ho inkrementuje a doručí správu aplikácii

• **Úplne usporiadané skupinové vysielanie (Total-ordered multicasting):**

- **Lamportove hodiny sa tu využívajú nasledovne:**
- **Vysielanie** - každá správa je označená časovou pečiatkou aktuálneho logického času odosielaťa a je poslaná všetkým členom skupiny (vrátane odosielaťa)

- **Lokálny front** - prijímací proces zaradí správu do svojho lokálneho frontu, ktorý je usporiadaný podľa časových pečiatok správ
- **Potvrdenie (ACK)** - prijímateľ odošle potvrdenie o prijatí (multicast ACK) všetkým ostatným procesom
- **Doručenie aplikácii** - správa je doručená aplikácii až vtedy, keď je na čele frontu a zároveň bola potvrdená každým ďalším procesom v skupine
- Vďaka vlastnostiam Lamportovho algoritmu budú mať všetky procesy nakoniec identickú kópiu frontu, čím sa dosiahne rovnaké poradie doručenia všade

• **Vektorové hodiny a zachytenie kauzality:**

- Hlavným problémom Lamportových hodín je, že z časových pečiatok nie je možné určiť kauzálnu súvislosť – ak $C(e) < C(e')$, neznamená to nevyhnutne, že e kauzálna predchádza e' (udalosti môžu byť konkurentné), tento nedostatok riešia vektorové hodiny
- Vektorové hodiny VC_i procesu P_i sú pole (vektor) logických hodín všetkých procesov
- Index $VC_i[i]$ predstavuje počet udalostí na vlastnom procese a $VC_i[j]$ predstavuje vedomosť procesu P_i o počte udalostí, ktoré nastali na procese P_j
- **Zachytávanie kauzality a vynútenie poradia** - aby sa zabezpečilo kauzálne usporiadanie, proces P_j pri prijatí správy od P_i s vektorovou pečiatkou $ts(m)$ odloží jej doručenie, kým nie sú splnené dve podmienky:
  1. $ts(m)[i] = VC_j[i] + 1$: Ide o nasledujúcu správu v poradí od odosielateľa P_i (žiadna mu nechýba)
  2. $ts(m)[k] \leq VC_j[k]$ pre všetky $k \neq i$: Prijímateľ P_j už doručil všetky správy, ktoré videl odosielateľ P_i predtým, než poslal správu m
- Týmto spôsobom vektorové hodiny presne zachytávajú závislosti medzi správami a zabezpečujú, že žiadna správa nie je doručená skôr, než správy, ktoré jej príčinné (kauzálne) predchádzali

10 Vysvetlite dôvod zavedenia konzistencie zameranej na klienta v distribuovanom systéme a uveďte konkrétne konzistentné modely. Uvažujme nad službou poštovej schránky pre mobilného používateľa, ktorá je implementovaná ako súčasť rozsiahlej distribuovanej databázy. Ktorý konzistentný model zameraný na klienta by bol najvhodnejší? Odpoveď zdôvodnite

- Dôvodom zavedenia konzistencie zameranej na klienta (client-centric consistency) v distribuovaných systémoch je skutočnosť, že modely zamerané na dáta (data-centric) sú často náročné na výkon a globálnu synchronizáciu
- Eventuálne konzistentné modely (eventual consistency) fungujú dobre, pokiaľ klient pristupuje stále k tej istej replike, avšak problémy nastávajú, keď mobilný používateľ v krátkom čase pristupuje k rôznym replikám distribuovanej databázy
- Tieto nové repliky nemusia obsahovať posledné aktualizácie vykonané používateľom, čo vedie k inkonzistentnému pohľadu na dáta z perspektívy daného klienta

- Konzistencia zameraná na klienta teda poskytuje záruky pre jedného konkrétneho používateľa, aby pri prístupe cez rôzne repliky videl dáta v logickom a očakávanom stave
- **Rozlišujeme štyri konkrétne modely konzistencie zameranej na klienta (client-centric consistency):**
  1. **Monotónne čítanie (Monotonic Reads)** - ak proces načíta hodnotu položky x, každá následná operácia čítania x tým istým procesom vráti rovnakú alebo novšiu hodnotu
  2. **Monotónne zápisy (Monotonic Writes)** - operácia zápisu na položku x musí byť dokončená predtým, než ten istý proces vykoná akýkoľvek následný zápis na tú istú položku
  3. **Čítanie vlastných zápisov (Read Your Writes)** - Účinok operácie zápisu procesom na položku x sa vždy prejaví pri následnej operácii čítania položky x tým istým procesom
  4. **Zápisy nasledujú čítania (Writes Follow Reads)** - Operácia zápisu procesom na položku x, ktorá nasleduje po predchádzajúcom čítaní tej istej položky, sa zaručene uskutoční na rovnakej alebo novšej hodnote položky x, aká bola načítaná
- Pre službu poštovej schránky pre mobilného používateľa by bol najvhodnejší model **Monotónne čítanie (Monotonic Reads)** v kombinácii s modelom **Čítanie vlastných zápisov (Read Your Writes)**
- **Čítanie vlastných zápisov** - kľúčové preto, lebo ak používateľ v poštovej schránke vykoná zmenu (napr. odošle e-mail alebo vymaže správu – zápis), očakáva, že pri ďalšom otvorení zoznamu správ (čítanie) uvidí tento úkon už prejavene, bez tohto modelu by sa mohlo stať, že po vymazaní správy na jednej replike a následnom presune k inej replike by sa vymazaná správa používateľovi znova objavila
- **Monotónne čítanie** - zabezpečuje, že ak si používateľ raz prezrie obsah svojej schránky, pri ďalšom obnovení zoznamu (aj po pripojení k inej replike) sa mu schránka nezobrazí v staršom stave, v akom bola napríklad pred hodinou, to garantuje, že používateľ nikdy neuvidí „návrat v čase“ pri prechádzaní medzi rôznymi prístupovými bodmi distribuovanej databázy

11 Vysvetlite problém konzistencie zameranej na údaje v distribuovanom systéme a uveďte konkrétne konzistenčné modely založené na usporadúvaní operácií. Aký je význam použitia modelu konečnej konzistencie (eventual consistency model) v praktických aplikáciách na rozdiel od silnejších modelov?

- **Konzistencia zameraná na údaje (data-centric consistency)** - v distribuovanom systéme predstavuje formu zmluvy medzi procesmi a distribuovaným úložiskom údajov, táto zmluva presne špecifikuje, aké výsledky majú operácie čítania a zápisu v prostredí, kde dochádza k súbežnému prístupu k replikovaným údajom
- **Problém konzistencie zameranej na údaje**
  - Hlavným problémom pri replikácii údajov (ktorá sa robí kvôli zvýšeniu spoľahlivosti a výkonu) je udržiavanie konzistencie replík

- **Pri súbežnom prístupe vznikajú konfliktné operácie:**
  - * **Read-write konflikt** - operácia čítania a operácia zápisu prebiehajú súčasne
  - * **Write-write konflikt** - dve operácie zápisu prebiehajú súčasne
- Zabezpečenie globálneho usporiadania týchto operácií na všetkých replikách je nákladné a negatívne ovplyvňuje škálovateľnosť systému
- **Konzistenčné modely založené na usporadúvaní operácií**
  - Tieto modely (označované aj ako modely silnej konzistencie) nepoužívajú explicitné synchronizačné operácie (ako zámky), ale definujú pravidlá pre **poradie vykonávaných operácií**
    - * **Striktná konzistencia (Strict consistency)** - akákoľvek operácia čítania vráti hodnotu výsledku poslednej operácie zápisu bez ohľadu na to, kde v systéme k zápisu došlo, všetky zápisy sú okamžite viditeľné pre všetky procesy, čo si vyžaduje absolútny globálny čas
    - * **Sekvenčná konzistencia (Sequential consistency)** - výsledok vykonávania je rovnaký, akoby operácie všetkých procesov boli vykonávané v nejakom sekvenčnom poradí, pričom operácie každého jednotlivého procesu sa v tejto sekvencii objavujú v poradí určenom jeho programom, všetky procesy musia vidieť rovnaké poradie preložených operácií
    - * **Kauzalna konzistencia (Causal consistency)** - je oslabením sekvenčnej konzistencie, vyžaduje, aby zápisy, ktoré sú potenciálne kauzálne súvisiace, videli všetky procesy v rovnakom poradí, súbežné zápisy (ktoré nie sú kauzálne prepojené) však môžu rôzne stroje vidieť v rôznom poradí
- **Význam modelu konečnej konzistencie (Eventual Consistency)**
  - Model konečnej konzistencie (eventual consistency) je slabý konzistenčný model, ktorý sa používa v systémoch s obmedzenou formou súbežnosti (napr. veľa čítaní, málo zápisov)
  - **Význam v praktických aplikáciách:**
    - * **Škálovateľnosť a výkon** - na rozdiel od silných modelov, ktoré vyžadujú nákladnú globálnu synchronizáciu, model konečnej konzistencie umožňuje vykonávať aktualizácie „lenivým“ spôsobom, ak sa do systému dlhší čas neodošlú žiadne aktualizácie, všetky repliky sa postupne stanú identickými
    - * **Vysoká dostupnosť** - podľa vety CAP nemôže sieťový systém poskytovať súčasne konzistenciu (v zmysle striktnej kópie), dostupnosť a odolnosť voči rozdeleniu siete, praktické aplikácie v cloude (e-shopy, sociálne siete, CDN) uprednostňujú dostupnosť a výkon pred okamžitou konzistenciou
    - * **Tolerancia nekonzistencie** - mnohé globálne aplikácie tolerujú vysoký stupeň dočasnej nekonzistencie výmenou za rýchlu odozvu pre používateľa, ak dôjde ku konfliktu, systém ho nahlási alebo vyhlási jeden zápis za „vítaza“

- V súhrne, kým silné modely sú nevyhnutné pre kritické systémy (napr. bankové transakcie s ACID vlastnosťami), model konečnej konzistencie je kľúčový pre moderné distribuované služby veľkého rozsahu, kde by globálna synchronizácia spôsobila neprijateľné oneskorenia

12 Majme distribuovaný systém, ktorý podporuje replikáciu objektov, v ktorej sú všetky volania metód úplne usporiadané. Predpokladajme tiež, že volanie objektu je atomické (napr. pretože každý objekt je pri volaní svojej metódy automaticky uzamknutý). Poskytuje takýto systém vstupnú konzistenciu? A čo sekvenčná konzistencia?

- Opísaný systém, ktorý využíva úplné usporiadanie volaní a atomicitu operácií, poskytuje oba spomínané modely konzistencie, pričom sekvenčná konzistencia predstavuje v tomto prípade silnejšiu záruku.
- **Sekvenčná konzistencia**
  - Tento systém poskytuje sekvenčnú konzistenciu, podľa definície v zdrojoch je sekvenčná konzistencia splnená vtedy, ak výsledok akéhokoľvek vykonávania operácií (čítania a zápisu) všetkými procesmi v dátovom úložisku zodpovedá nejakému sekvenčnému poradiu a operácie každého jednotlivého procesu sa v tomto poradí objavujú v poradí určenom jeho programom
  - **Úplné usporiadanie (Total ordering)** - zabezpečuje, že všetky repliky objektov spracujú volania metód v presne rovnakom poradí, to znamená, že všetky procesyvidia rovnaké prelievanie (interleaving) operácií
  - **Atomicita volaní** - predpoklad, že volanie je atomické (napr. kvôli automatickému uzamknutiu), zaručuje, že operácie sa nebudú navzájom prekrývať nepredvídateľným spôsobom
  - Vďaka tomu, že sú všetky operácie spracované v identickom poradí na všetkých uzloch, systém spĺňa podmienku, že všetky procesyvidia rovnakú postupnosť zmien stavu objektov
- **Vstupná konzistencia (Entry consistency)**
  - Tento systém poskytuje aj vstupnú konzistenciu, vstupná konzistencia patrí medzi modely slabšej konzistencie, kde k synchronizácii dochádza len vtedy, keď sú zdieľané údaje uzamykané a odomykané pomocou synchronizačných premenných (operácie Acquire a Release)
  - **Automatické uzamykanie** - v uvedenom scenári je každý objekt pri volaní svojej metódy automaticky uzamknutý, to priamo korešponduje s požiadavkou vstupnej konzistencie, kde získanie zámku (Acquire) môže byť úspešné len vtedy, ak boli dokončené všetky predchádzajúce aktualizácie pridružených údajov
  - **Vzťah modelov** - keďže sekvenčná konzistencia je model silnej konzistencie a vstupná konzistencia je model slabšej konzistencie, systém, ktorý implementuje mechanizmy pre silnejšiu sekvenčnú konzistenciu (najmä atomicitu a globálne poradie), prirodzene spĺňa aj kritériá pre slabšie modely založené na zámkoch
- Systém s úplným usporiadaním a atomickými volaniami (cez zámky) poskytuje sekvenčnú konzistenciu, pretože všetky repliky prechádzajú rovnakými stavmi v rovnakom poradí, zároveň tým, že využíva uzamykanie objektov, spĺňa aj podmienky

pre vstupnú konzistenciu, ktorá garantuje konzistentný pohľad na dáta pri vstupe do kritickej sekcie (volanie metódy)

13 Majme neblokujúci primary-backup protokol pre zabezpečenie sekvenčnej konzistencie v distribuovanom systéme. Poskytuje takýto distribuovaný systém vždy read-your-writes konzistenciu? Svoju odpoveď zdôvodnite

- **Odpoveď** - nie, takýto systém neposkytuje vždy read-your-writes konzistenciu
- **Definície konzistenčných modelov**
  - **Sekvenčná konzistencia** - vyžaduje, aby výsledok akéhokoľvek vykonávania operácií bol taký, ako keby všetky operácie (čítania aj zápisy) všetkých procesov prebehli v nejakom sekvenčnom poradí, pričom operácie každého jednotlivého procesu sa v tomto poradí musia objaviť tak, ako ich určil jeho program
  - **Read-your-writes konzistencia** - klientsky orientovaný model, ktorý zaručuje, že ak proces vykoná operáciu zápisu na dátovú položku x, akákoľvek jeho následná operácia čítania na tej istej položke x vždy uvidí účinok tohto predchádzajúceho zápisu
- **Mechanizmus neblokujúceho primary-backup protokolu**
  - V primary-backup protokole (protokol s primárnym serverom) všetky operácie zápisu smerujú na jeden vyhradený primárny server, ten následne propaguje aktualizácie na záložné servery (backupy)
  - Neblokujúci (asynchrónny) charakter protokolu znamená, že primárny server potvrdí klientovi úspešné dokončenie zápisu (odoslaním ACK) ihneď po lokálnom vykonaní operácie, bez toho, aby čakal na potvrdenie od všetkých záložných replík, že aktualizáciu prijali a spracovali
- **Prečo dochádza k porušeniu read-your-writes konzistencie**
  - Hoci primárny server zabezpečuje celkové poradie operácií (čo môže stačiť pre sekvenčnú konzistenciu v určitých konfiguráciách), problém nastáva v momente, keď sa **klient pohybuje alebo pristupuje k rôznym replikám**:
    - * **Zápis** - klient zapíše novú hodnotu do položky x na primárnom serveri. Primárny server zápis vykoná a okamžite pošle klientovi potvrdenie o úspechu (neblokujúci prístup)
    - * **Propagácia** - aktualizácia záložných serverov prebieha na pozadí a môže trvať určitý čas kvôli sieťovému oneskoreniu
    - * **Čítanie** - ten istý klient sa následne pokúsi prečítať hodnotu položky x, ale jeho požiadavka je smerovaná na záložný server, ktorý ešte nestihol prijať asynchrónnu aktualizáciu z primárneho servera
    - * **Výsledok** - klient dostane starú hodnotu, ktorú mal záložný server pred jeho posledným zápisom
- **Tento scenár priamo porušuje pravidlo read-your-writes konzistencie, pretože klient nevidí výsledok svojho vlastného predchádzajúceho zápisu**
- Na dosiahnutie tejto záruky v takomto systéme by bolo potrebné, aby klient-centrický softvér buď vynútil čítanie z primárneho servera, alebo pred čítaním zo záložného

servera overil, či už daná replika videla všetky zápisy z klientovho "write set-u"

14 Vysvetlite čo je to konsenzus v skupine replikovaných procesov v distribuovanom systéme odolnom voči výpadkom (crash failure) a aký je dôvod pre jeho zavedenie. Vysvetlite konzistentný protokol Raft

- Konsenzus v skupine replikovaných procesov predstavuje proces, pri ktorom sa skupina nezávislých uzlov v distribuovanom systéme potrebuje zhodnúť na jedinej hodnote alebo poradí príkazov, ktoré navrhne jeden z uzlov. V systéme odolnom voči výpadkom (crash failure) je cieľom zabezpečiť, aby každý proces, ktorý nezlyhal, vykonal tie isté príkazy v presne tom istom poradí ako všetky ostatné bezchybné procesy
- **Dôvody pre zavedenie konsenzu**
  - Hlavným dôvodom zavedenia konsenzu je udržiavanie konzistencie replík pri snahe o zvýšenie spoľahlivosti a výkonu systému pomocou replikácie
  - Bez konsenzu by v prípade čiastočných zlyhaní (keď niektoré uzly vypadnú) mohlo dôjsť k tomu, že rôzne repliky by mali odlišný pohľad na stav údajov, čo by viedlo k nekonzistentnému správaniu systému. Konsenzus umožňuje systému ako celku pokračovať v činnosti, aj keď niektoré jeho časti zlyhajú, pričom pre systémy s výpadkami typu "crash" postačuje celkovo $k+1$ replík na prežitie k chýb
- **Konzistentný protokol Raft**
  - Protokol **Raft** bol vyvinutý ako zrozumiteľnejšia alternatíva k staršiemu a zložitejšiemu protokolu **Paxos**, **Raft** je založený na princípe leader-based (primárny uzol so zálohami), kde jeden uzol vystupuje ako leader a ostatné ako nasledovníci (followers)
  - **Kľúčové vlastnosti a fungovanie protokolu Raft:**
    - * **Stavy uzlov** - každý uzol sa môže nachádzať v jednom z troch stavov: follower, candidate (kandidát) alebo leader, všetky uzly začínajú ako followeri
    - * **Obdobia (Terms)** - čas je v Raft rozdelený na logické obdobia (terms) s poradovými číslami, pričom každé obdobie začína novými voľbami leadera
    - * **Logovanie operácií:**
      1. Klient posla požiadavku na operáciu leaderovi
      2. Leader zapíše operáciu do svojho denníka (log) a prideli jej index (poradové číslo)
      3. Leader odošle tento log všetkým followerom a čaká na potvrdenie prijatia
      4. Keď leader dostane potvrdenie od väčšiny uzlov, vykoná operáciu, odpovie klientovi a následne pošle príkaz na potvrdenie (commit) všetkým aktívnym followerom
    - * **Voľba leadera:**

- Ak follower v stanovenom časovom limite (timeout) nedostane správu od leadera, usúdi, že leader zlyhal
  - Zmení svoj stav na candidate, zvýši číslo obdobia a rozpošle žiadosť o hlasy ostatným uzlom
  - Kandidát, ktorý získa väčšinu hlasov (viac ako polovicu vrátane seba), sa stáva novým leaderom pre dané obdobie
  - V prípade, že sa hlasy rozdelia a nikto nezíska väčšinu, po ďalšom timoute sa začínajú nové voľby pre ďalšie obdobie
- * **Odolnosť voči výpadkom** - ak leader vypadne po vykonaní operácie, ale pred upovedomením ostatných o commit, nový leader (zvolený z followerov) zabezpečí konzistenciu, pretože jeho log predstavuje kolektívny stav servera, uzly, ktoré neodpovedajú, sú zo skupiny dočasne odstránené.

15 Vysvetlite čo je to konsenzus v skupine replikovaných procesov v distribuovanom systéme odolnom voči svojvoľným/byzantským poruchám (arbitrary/byzantine failures) a aký je dôvod pre jeho zavedenie. Vysvetlite konsenzuálny protokol PBFT

- Konsenzus v distribuovanom systéme so svojvoľnými/byzantskými poruchami (Byzantine failures) predstavuje proces, pri ktorom sa skupina nezávislých uzlov musí zhodnúť na jedinej hodnote alebo poradí operácií, aj keď niektorí členovia skupiny môžu byť chybní, škodliví alebo môžu poskytovať protichodné informácie. Na rozdiel od jednoduchých výpadkov (crash failure), pri byzantskej poruche môže proces produkovať ľubovoľné odpovede v ľubovoľných časoch, posilať rôznym susedom odlišné dáta alebo sa vedome odchyľovať od stanoveného protokolu
- **Dôvody pre zavedenie konsenzu:**
  - Hlavným dôvodom zavedenia konsenzu v takýchto systémoch je zabezpečenie integrity a spoľahlivosti v prostredí, kde uzly nemusia byť vzájomne dôveryhodné
  - **Konsenzus zaručuje, že:**
    - * Každý neporuchový proces v replikovanej skupine vykoná tie isté príkazy v presne rovnakom poradí
    - * Systém sa vyhne nekonzistentným stavom (napr. v replikovanej databáze), ktoré by mohli vzniknúť, ak by časť uzlov prijala požiadavku a časť nie
    - * V systéme, kde môže zlyhať k uzlov, postačuje na dosiahnutie dohody celkovo $3k+1$ replík, pričom aspoň $2k+1$ z nich musí byť správnych, aby dokázali prehlasovať chybnú menšinu
- **Konsenzuálny protokol PBFT**
  - * Protokol PBFT (Practical Byzantine Fault Tolerance) navrhnuté ako riešenie, ktoré umožňuje efektívne replikovať stavové automaty pri zachovaní bezpečnosti aj v prítomnosti byzantských chýb
  - * PBFT využíva model primary-backup, kde jeden proces vystupuje ako primárny (leader) a ostatné ako záložné (backups) v rámci aktuálneho pohľadu (view), označeného číslom v

1. **Request (Požiadavka)** - klient pošle požiadavku na vykonanie operácie primárnemu uzlu
  2. **Pre-prepare** - primárny uzol priradí požiadavke poradové číslo (timestamp) a rozpošle správu pre-prepare(v , n , o) všetkým záložným uzlom, čím určí poradie operácie v danom pohľade
  3. **Prepare** - záložné uzly po prijatí validnej správy rozpošlú ostatným uzlom svoju správu prepare. Ak uzol zozbiera celkovo $2k$ zhodných prepare správ (vrátane vlastnej), vie, že medzi neporuchovými uzlami existuje zhoda na poradí tejto operácie
  4. **Commit** - po dosiahnutí zhody v predchádzajúcej fáze uzly rozpošlú správu commit. Keď uzol získa $2k+1$ potvrdení, operácia sa považuje za potvrdenú, uzol ju vykoná a zapíše do svojej histórie
  5. **Reply (Odpoveď)** - každá replika pošle výsledok operácie priamo klientovi. Klient považuje operáciu za úspešne vykonanú vtedy, keď dostane $k+1$ identických odpovedí od rôznych replík, čo mu zaručuje, že aspoň jedna odpoveď pochádza od neporuchového uzla
- * **Zotavenie a bezpečnosť** - ak primárny uzol zlyhá alebo sa správa nečestne, záložné uzly iniciujú mechanizmus view-change (zmena pohľadu), pri ktorom sa na základe vopred definovaného poradia zvolí nový primárny uzol, protokol PBFT je bezpečný (zaručuje integritu), pokiaľ nechýba viac ako k replík, a pri čiastočne synchronnej sieti zaručuje aj živosť (liveness), všetky správy v protokole sú autentifikované digitálnymi podpismi, aby sa zabránilo ich podvrhnutiu

16 Presne opíšte čo znamená pojem škálovateľný distribuovaný systém

- Škálovateľný distribuovaný systém je systém, ktorý sa dokáže efektívne adaptovať na zvyšujúci sa počet požiadaviek (requestov), používateľov alebo zdrojov bez toho, aby došlo k výraznému zníženiu jeho výkonu, škálovateľnosť je jedným z hlavných cieľov návrhu distribuovaných systémov
- Podľa zdrojov rozlišujeme tri základné dimenzie škálovateľnosti:
  - **Veľkostná škálovateľnosť (Size scalability)** - schopnosť systému pridávať ďalších používateľov a zdroje (napr. výpočtový výkon) bez merateľnej straty výkonu
  - **Geografická škálovateľnosť** - schopnosť systému fungovať a byť spravovateľný, aj keď sú jeho uzly umiestnené v rôznych krajinách alebo na veľké vzdialenosti
  - **Administratívna škálovateľnosť** - systém musí byť ľahko spravovateľný, aj keď zahŕňa mnoho nezávislých administratívnych organizácií a domén
- Pri dosahovaní škálovateľnosti sa využívajú tieto techniky škálovania:
  - **Scaling up (vertikálne) vs. scaling out (horizontálne)** - vertikálne škálovanie znamená pridávanie výkonu konkrétnemu stroju, zatiaľ čo horizontálne znamená pridávanie ďalších uzlov (strojov) do systému
  - **Ukrytie komunikačných latencií** - použitie asynchrónnej komunikácie, kedy

odosielateľ nečaká na odpoveď a môže pokračovať v iných úlohách

- **Partitioning and distribution (rozdelenie a distribúcia)** - rozkúskovanie komponentu na menšie časti a ich distribúcia medzi rôzne časti systému, typickým príkladom je systém DNS, kde sú domény rozdelené na neprekrývajúce sa zóny spravované rôznymi servermi
- **Replikácia a cachovanie** - vytváranie kópií dát (replikácia) alebo dočasné ukladanie dát bližšie k používateľovi (cachovanie) na zvýšenie dostupnosti a zníženie latencie
- **Hlavnými limitmi a obmedzeniami škálovateľnosti sú centralizované prvky, ktoré vytvárajú „úzke hrdlá“ (bottlenecks):**
  - Centralizované služby (bežiace na jednom serveri)
  - Centralizované dáta (všetky dáta v jednej databáze)
  - Centralizované algoritmy (všetky výpočty prebiehajú na jednom mieste)

17 Škálovateľnosť môže byť dosiahnutá aplikáciou rôznych techník. Uveďte tieto techniky a vysvetlite ich

- **Pri dosahovaní škálovateľnosti sa využívajú tieto techniky škálovania:**
  - **Scaling up (vertikálne) vs. scaling out (horizontálne)** - vertikálne škálovanie znamená pridávanie výkonu konkrétnemu stroju, zatiaľ čo horizontálne znamená pridávanie ďalších uzlov (strojov) do systému
  - **Ukrytie komunikačných latencií** - použitie asynchrónnej komunikácie, kedy odosielateľ nečaká na odpoveď a môže pokračovať v iných úlohách
  - **Partitioning and distribution (rozdelenie a distribúcia)** - rozkúskovanie komponentu na menšie časti a ich distribúcia medzi rôzne časti systému, typickým príkladom je systém DNS, kde sú domény rozdelené na neprekrývajúce sa zóny spravované rôznymi servermi
  - **Replikácia a cachovanie** - vytváranie kópií dát (replikácia) alebo dočasné ukladanie dát bližšie k používateľovi (cachovanie) na zvýšenie dostupnosti a zníženie latencie

18 Vysvetlite koncept spoľahlivej skupinovej komunikácie medzi replikovanými procesmi a možnosti jej škálovania. Popíšte fungovanie atomickej skupinovej komunikácie

- **Spoľahlivá skupinová komunikácia** v kontexte replikovaných procesov intuitívne znamená, že správa odoslaná skupine procesov by mala byť doručená každému členovi tejto skupiny. Tento koncept je kľúčový pre odolnosť voči chybám, pretože umožňuje maskovať zlyhania jednotlivých procesov prostredníctvom ich replikácie a organizácie do skupín. Ak jeden člen skupiny zlyhá, iný by mal byť schopný prevziať jeho úlohu
- **V rámci spoľahlivej komunikácie je dôležité rozlišovať medzi prijatím správy (reception) a jej doručením (delivery) aplikácii, pričom medzi týmito fázami prebieha spracovanie v middlewari**

- Jednoduché riešenie predpokladá, že odosielateľ priradzuje správam sekvenčné čísla a príjemcovia si ich ukladajú do vyrovnávacej pamäte, ak zistia medzeru v sekvencii, informujú odosielateľa o chýbajúcej správe
- **Možnosti škálovania**
  - Hlavným problémom pri škálovaní spoľahlivého multicastingu je implózia spätnej väzby, kedy je odosielateľ zahltený potvrdeniami (ACK) alebo negatívnymi potvrdeniami (NACK) od veľkého počtu prijímačov
  - **Možnosti škálovania zahŕňajú:**
    - * **Potlačenie spätnej väzby (Feedback suppression)** - prijímače, ktoré zistia stratu správy, neodoslú NACK okamžite, ale počkajú náhodný čas, ak počas tohto času začujú žiadosť o retransmisiu od iného člena, svoju vlastnú žiadosť potlačia, tento prístup využíva napríklad protokol SRM (Scalable Reliable Multicasting)
    - * **Hierarchický spoľahlivý multicasting** - skupina sa rozdelí na menšie lokálne skupiny s vlastným lokálnym koordinátorom, koordinátor preposiela správy susedným koordinátorom v strome a lokálne spracováva žiadosti o opätovné odoslanie správ, čím odľahčuje pôvodného odosielateľa
- **Atomická skupinová komunikácia** - atomický multicast garantuje najvyššiu úroveň spoľahlivosti, všetky správy sú doručené v jednotnom poradí všetkým procesom v skupine, alebo nie sú doručené žiadnemu, tento mechanizmus zabráňuje inkonzistentným stavom v replikovaných databázach
- **Fungovanie atomickej komunikácie je založené na nasledujúcich konceptoch:**
  - **Group View (Pohľad na skupinu)** - definuje aktuálnu množinu procesov, ktoré sú súčasťou skupiny v čase odosielania správy
  - **Virtuálna synchrónia** - ide o princíp, kde je správa m odoslaná do pohľadu skupiny G doručená všetkým funkčným procesom v G, alebo je všetkými ignorovaná v prípade, že odosielateľ zlyhá
  - **Implementácia a Flush mechanizmus** - ak proces zlyhá počas vysielania, virtuálna synchrónia zabezpečí, aby sa čiastkový multicast zahodil, keď je detegovaný výpadok člena, prebieha zmena pohľadu (view change), procesy si medzi sebou vymenia „unstable“ správy (prijaté, ale nepotvrdené všetkými) a následne odošlú flush message, táto správa potvrdzuje, že v sieti už nie sú žiadne nestabilné správy a až po prijatí všetkých potvrdení sa nainštaluje nový pohľad na skupinu
  - **Usporiadanie správ** - atomický multicast vyžaduje úplne usporiadané doručovanie (total-ordered delivery), čo znamená, že všetky správy musia byť doručené v identickom poradí na všetkých replikách

19 Súbor je replikovaný na 10 serveroch. Vymenujte všetky kombinácie a kvóra na zápis, ktoré povoľuje hlasovací algoritmus replikačného protokolu založeného na hlasovacom kvóre

- Pri protokoloch založených na hlasovacom kvóre (quorum-based protocols) je cieľom zabezpečiť konzistenciu replikovaných dát pri operáciách čítania a zápisu
- **Pre správne fungovanie tohto algoritmu musia byť splnené dve základné podmienky:**
  1. $N_R + N_W > N$ - súčet kvóra pre čítanie N_R a kvóra pre zápis N_W musí byť vyšší ako celkový počet replík N , táto podmienka zabezpečuje, že každá operácia čítania narazí aspoň na jeden server s najnovšou verziou dát, čím sa predchádza **read-write konfliktom**
  2. $N_W > N/2$ - kvórum pre zápis musí predstavovať nadpolovičnú väčšinu všetkých replík, tým sa zabezpečí, že dve operácie zápisu nemôžu prebehnúť súčasne na dvoch rôznych skupinách serverov, čím sa predchádza write-write konfliktom
- **Ďalšie podmienky, ktoré musia kombinácie N_R, N_W spĺňať:**
  - $N_W \leq N$ - zápisové kvórum N_W vyjadruje počet replík, ktoré musia potvrdiť operáciu zápisu, keďže v systéme existuje len konečný počet N serverov, nie je fyzicky možné vyžadovať potvrdenie od väčšieho počtu uzlov, než je ich celkový dostupný počet, maximálne možné kvórum je teda N , čo zodpovedá situácii, kedy musí zápis prebehnúť na všetkých replikách
  - $N_W \geq 1$ - čítacie kvórum N_R určuje počet replík, ktoré musia byť kontaktované pri operácii čítania, hodnota musí byť minimálne 1, pretože operácia čítania musí získať dáta aspoň z jedného reálneho uzla, aby mohla vrátiť nejaký výsledok, ak by N_R bolo 0, systém by sa nepokúšal čítať zo žiadneho servera
- **V prípade, že máme súbor replikovaný na 10 serveroch ($N=10$), podmienky vyzerajú nasledovne:**
  - $N_R + N_W > 10 \Rightarrow N_R > 10 - N_W$
  - $N_W > 10/2 \Rightarrow N_W > 5$
  - **Na základe týchto pravidiel sú prípustné nasledujúce kombinácie kvór (N_R, N_W):**
    - * $N_W = 6$, Minimálne N_R musí byť 5 (Súčet $5+6=11>10$)
      - Povolené kombinácie: (5, 6), (6, 6), (7, 6), (8, 6), (9, 6), (10, 6)
    - * $N_W = 7$, Minimálne N_R musí byť 4 (Súčet $4+7=11>10$)
      - Povolené kombinácie: (4, 7), (5, 7), (6, 7), (7, 7), (8, 7), (9, 7), (10, 7)
    - * $N_W = 8$, Minimálne N_R musí byť 3 (Súčet $3+8=11>10$)
      - Povolené kombinácie: (3, 8), (4, 8), (5, 8), (6, 8), (7, 8), (8, 8), (9, 8), (10, 8)
    - * $N_W = 9$, Minimálne N_R musí byť 2 (Súčet $2+9=11>10$)

- **Povolené kombinácie:** (2, 9), (3, 9), (4, 9), (5, 9), (6, 9), (7, 9), (8, 9), (9, 9), (10, 9)
- * $N_W = 10$, **Minimálne N_R musí byť 1 (Súčet $1+10=11>10$)**
- **Povolené kombinácie:** (1, 10), (2, 10), (3, 10), (4, 10), (5, 10), (6, 10), (7, 10), (8, 10), (9, 10), (10, 10)
- **Kombinácia (1, 10) je známa ako ROWA (Read One, Write All)** - čítanie veľmi rýchle (stačí 1 server), ale zápis vyžaduje dostupnosť všetkých 10 serverov
- **Kombinácie, kde $N_W \leq 5$** - sú neprípustné, pretože by mohli viesť k inkonzistencii (zápis by mohol prebehnúť na dvoch rôznych päťiciach serverov súčasne)
- **Zvýšenie N_R alebo N_W nad minimálnu hranicu (napr. 7 namiesto 6)** - zvyšuje bezpečnosť a konzistenciu, ale znižuje dostupnosť (availability) systému, pretože vyžaduje fungovanie viacerých uzlov súčasne

20 Vysvetlite spôsob šírenia údajov v peer-to-peer systémoch pomocou klebetenia (gossiping). Ako nám tento spôsob môže pomôcť pri objavovaní konkrétnych služieb v neštruktúrovanom peer-to-peer systéme?

- Šírenie údajov pomocou klebetenia (gossiping), označované aj ako epidemické šírenie, je technika založená na pozorovaní toho, ako sa v spoločnosti šíria choroby alebo klebety, tento prístup je navrhnutý tak, aby efektívne šírili informácie v rámci veľmi rozsiahlych distribuovaných systémov bez potreby centrálnej koordinácie
- Princíp fungovania klebetenia spočíva v tom, že uzly v systéme si náhodne vyberajú iné uzly, s ktorými si vymieňajú informácie
- **Rozlišujeme dva základné modely šírenia:**
  - **Anti-entropický model:**
    - * Uzol P si náhodne zvolí uzol Q a dôjde k výmene aktualizácií
    - * **Môže to prebiehať tromi spôsobmi:**
      - **Push** - P odošle svoje aktualizácie uzlu Q
      - **Pull** - P si vyžiada nové aktualizácie od uzla Q
      - **Push-pull** - Uzly si pošlú aktualizácie navzájom, tento prístup je veľmi efektívny a na rozšírenie aktualizácie do všetkých N uzlov vyžaduje približne $O(\log N)$ kôl
  - **Model šírenia fámy (Rumor spreading)** - ak uzol P získa novú informáciu (aktualizáciu), kontaktuje náhodný uzol Q a pokúsi sa mu ju odovzdať, ak však uzol Q už túto informáciu má od niekoho iného, uzol P môže stratiť záujem o jej ďalšie šírenie s určitou pravdepodobnosťou p_{stop} , tento model je podobný šíreniu správ v reálnom živote, no nezaručuje, že sa informácia dostane ku všetkým uzlom
- **Objavovanie služieb v neštruktúrovaných P2P systémoch**

- V neštruktúrovaných peer-to-peer systémoch neexistuje žiadna deterministická logická topológia (napr. prstenec alebo strom) a uzly sú prepojené ad-hoc, čím tvoria náhodný graf
- V takýchto systémoch uzol nemá globálny prehľad o sieti a neexistuje centrálna databáza služieb
- **Spôsob klebetenia pomáha pri objavovaní služieb nasledujúcimi spôsobmi:**
  - * **Efektívne vyhľadávanie bez zahltenia** - na rozdiel od metódy flooding (záplavy), ktorá posiela požiadavku všetkým susedom a je veľmi nákladná na zdroje, gossiping šíri dopyt po službe náhodne a selektívne, to znižuje počet správ v sieti pri zachovaní vysokej pravdepodobnosti nájdenia služby
  - * **Agregácia informácií** - klebetenie sa typicky využíva na agregovanie informácií o celkovom stave systému, uzly si môžu postupne vymieňať zoznamy dostupných služieb, ktoré poznajú vo svojom okolí, vďaka $O(\log N)$ efektívnosti sa informácia o novej službe alebo jej zmene dokáže veľmi rýchlo rozšíriť naprieč celou sieťou
  - * **Šírenie aktualizácií o službách** - ak sa v neštruktúrovanej sieti objaví nová konkrétna služba alebo sa zmení jej stav (napr. adresa access pointu), gossiping zabezpečí, aby sa táto "novinka" dostala k ostatným uzlom, ktoré by ju mohli potrebovať, podobne ako sa šíria aktualizácie v systéme Amazon S3
  - * **Objavovanie v dynamickom prostredí** - keďže sa zoznam uzlov v neštruktúrovaných systémoch neustále mení, náhodný výber cieľov pri klebetení pomáha prekonávať čiastočné zlyhania siete a dynamické odpájanie/pripájanie uzlov, čím zvyšuje robustnosť objavovania služieb

21 Popíšte problém dôvery (trust) v distribuovaných systémoch. Vysvetlite útok Sybil a možnosť ochrany voči nemu v decentralizovaných systémoch akými sú napríklad blockchain

- V distribuovaných systémoch je dôvera (trust) definovaná ako uistenie alebo záruka, ktorú jedna entita má voči druhej, že táto entita vykoná konkrétne činnosti podľa špecifického očakávania
- Ide o vyjadrenie závislosti procesu P od procesu Q a existenciu možnosti, že sa proces Q prestane správať tak, ako proces P očakáva
- **Je dôležité rozlišovať medzi bezpečnosťou a dôverou** - kým bezpečnosť je objektívny stav systému (systém buď je, alebo nie je bezpečný), dôvera je subjektívny pohľad klienta na to, či systém za bezpečný považuje
- V systémoch s byzantskými chybami nie je nevyhnutné budovať dôveru v jednotlivé procesy, ale skupina ako celok musí spĺňať svoju špecifikáciu
- **Útok Sybil:**
  - predstavuje zásadné narušenie dôvery v identitu v rámci distribuovaného systému
  - **Správne definovaná identita by mala spĺňať tri základné pravidlá:**

1. Jeden identifikátor odkazuje najviac na jednu entitu
  2. Každá entita je odkazovaná najviac jedným identifikátorom
  3. Identifikátor vždy odkazuje na tú istú entitu a nikdy sa nepoužíva opakovane
- Pri útoku Sybil útočník tieto pravidlá porušuje tým, že vytvorí viacero falošných identít pre jeden proces, týmto spôsobom sa snaží získať kontrolu nad dostatočne veľkou skupinou procesov v systéme, čo mu umožňuje manipulovať s rozhodovaním alebo konsenzom
- **V decentralizovaných systémoch, akými je napríklad blockchain, existujú rôzne mechanizmy ochrany voči tomuto útoku v závislosti od typu siete:**
    - **Permissioned blockchain (s oprávneniami)** - v týchto systémoch je identita účastníkov kontrolovaná, preto je pre útočníka veľmi náročné vytvoriť viacero identít
    - **Permissionless blockchain (bez oprávnení)**
      - * V týchto sieťach je vytvorenie identity jednoduché, preto sa ochrana zameriava na to, aby bolo extrémne náročné a nákladné vykonať samotnú operáciu v blockchaine
      - * **Medzi hlavné metódy patria:**
      - * **Proof-of-work (PoW)** - útočník by na ovládnutie systému potreboval obrovský výpočtový výkon, čo je ekonomicky aj technicky nepraktické
      - * **Proof-of-stake (PoS)** - účasť na validácii transakcií vyžaduje „stávkovanie“ (staking) určitej hodnoty, čo robí útok veľmi nákladným